

Emergenssistä ja reduktiosta – loppumietteitä (S. Albert Kivinen)

Kari Enqvist on käynnistänyt vilkkaan keskustelun emergenssistä ja reduktiosta. W. K. Clifford puhui "siitä pienestä äänestä, joka kuiskaa 'Höpö' (Bosh)". Toisinaan se pieni ääni kuiskaa minulle: "Mitä siitä keskustelusta ymmärtää, kun yhtään kaavaa ei ole esitetty?"

Oli kaavain tarpeellisuuden laita miten hyvänsä, seuraavaa näkökohtaa kannattanee mieltä: miksi pitää 'varsinaisena todellisuutena' olevaisen *alintatasoa*, oli se nyt kvanttikenttä tai skolastikkojen *materia prima* tai Anaksimandroksen *Apeiron*? Jos haluamme selvittää, mitä resursseja universumilla on, meidän on kiinnitettävä huomiota *korkeimpiin* tasoihin. Mikä on korkein taso, josta meillä on tietoa? Korkeakulttuurit kai (noosfääri, kuten Teilhard de Chardin sanoi). Liikkumatonta Liikuttajaakin voidaan ajatella (*Ens Realissimum, Actus Purus*, kuten skolastikot sanoivat).

Kautta Pyhän Tetraktyksen, tässähan tulee outoja vuodekumppaneita: Hegel. Sanoja 'todellisuus' ja 'olemassaolo' käytetään monella tavalla. McTaggartin mukaan todellisuudessa ei ole asteita: ei voi sanoa, että jokin olisi todellisempaa kuin jokin muu. Jälkikuvat, aidanseipäiden välit, kvanttikentät ovat kaikki yhtä todellisia. Mutta voidaan tietysti käyttää myös jotakin komparatiivista termiä, esimerkiksi 'aktuaalinen', jota käytetään niin, että voi sanoa, että jokin on enemmän tai vähemmän aktuaalista kuin jokin muu. Tätä sietää mietiskellä.

Kirjoittaja on teoreettisen filosofian dosentti emeritus.

Keskustelu päättyy – ainakin tällä erää

Koko vuoden vilkkaana jatkunut emergenssi- ja reduktiokeskustelu päättyy tällä erää tähän.

Toimitus